

בעזהש"ת

חשבת דרכי

שיחות

הרב אהרן מנחם ארלנגר שליט"א

שיעור בספר חובות הלבנות

'פדה בשלום נפשי'
דיבורים מסעודות י"ט כסלו

'עדות היא לבאי עולם'
שיעור הכנה לחנוכה

גליון י"ג • כסלו תשפ"ג

זמני ומיקום השיעורים

שיעור בספר חובת הלבבות

יום ג' בשעה 21:45 בית משפחת גוטליב רחוב צירלזון 28 בני ברק

שיעור בספר מסילת ישרים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 21:00 בית משפחת גומבו רחוב שרי ישראל 7 ירושלים

שיעור דו שבועי לבחורים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 22:30 בית המדרש מעיני ישראל רחוב אלעזר המוכבי 3 ירושלים

כל הזכויות שמורות
למערכת 'השבתי דרכי'
רחוב בלוי 8 בני ברק

להערות והארות, והצעות לייעול
ניתן לפנות בדוא"ל:
chishavtideerchy@gmail.com

לקבלת הגליון בדוא"ל מידי חודש בחדשו,
ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

האזנה לשיעורי הרב ארלנגר שליט"א
בטלפון: 072-3324300
או במערכת שע"י קול הלשון: 073-2951550

שיעור חובות הלבבות

הקדמת המחבר - שיעור י"א

ט"ו בשבט תשפ"ב

דברי המחבר על חששותיו בחיבור הספר

בקטעים הבאים, משתף אותנו רבינו המחבר בלבטים שהיו מנת חלקו, כאשר עמד מול המחשבות אשר האיצו בו לחבר ספר על חכמת הלבבות.

מן הראוי להקדים לפני העיון בדבריו, שלעיתים - מהקדמה של ספר - ניתן ללמוד הרבה מעבר למה שכתוב בספר, מאחר ובהקדמה יש את המחשבה עצמה של המחבר, זו שקדמה לספר.

בספר הקדוש הזה, זה ממש כך. המחבר פשוט משתף את הקורא, מה וכיצד הוא חשב ומה הוא עשה, מה הטריד אותו ומה לבסוף הניח את דעתו. הוא עדיין לא נותן לנו את תרגילי המחשבה ודרכי העבודה כיצד לבנות בנין רוחני, במה אנחנו צריכים לחשוב ואיך עלינו להתעסק, הוא רק מספר מה הוא חשב כאשר הוא פעל.

אנו אוחזים כעת בשלב, שהמחבר כבר הסביר לנו מה הוא רוצה בספר ומה הביא אותו למחשבה הזאת, ואיך הוא עומד מול הקושי, להוציא אל הפועל דבר כל כך גדול לפי ערכו, המציאות הזאת - להוציא ספר כזה, נראית לו רחוקה כל כך.

כבר הקדמנו באחד השיעורים הקודמים, שהרבה מהספרים מיוסדים על חיבור שקדם להם, ספר פסקי הרא"ש למשל, מיוסד על הרי"ף, והרי"ף מיוסד על הגמרא. לעומת זאת ספר ארבעה טורים בנוי בסדר מקורי וחדש לגמרי, והגדיל לעשות הרמב"ם שלקח את כל התורה שבעל-פה, וחילקה למחלקות רבות בסדר מקורי משלו.

המגיד משנה בהקדמתו לספר זמנים מהי"ד החזקה להרמב"ם כתב: יותר משהיה רבינו (-הרמב"ם) חכם בחכמת התורה ודבריו בהם צוף דבש אמרי נועם, עוד איזן וחקיקר ותיקן בהפלגת סידורו בספריו, ולימד דעת את העם בהיות כל דבר דבור על אופניו, וכל ענין מיושב במקומו, עכ"ל. ולכן מהסדר של הרמב"ם, היכן הוא כותב כל הלכה, אפשר להסיק יסודות והבנות כידוע.

גם רבינו המחבר, לא השתית את חיבורו הגדול על סדר שקדם לו, אלא חצבו מדעתו הרחבה, זה לא דבר פשוט לבנות מערכת כזאת מיוחדת, בנין של ממש, וכעת הוא משתף אותנו:

וְכַאֲשֶׁר זְמוּתִי לְחִסְרֵי מִשְׁאֵי הַטּוֹרָח הַזֶּה מְעֵלִי, וְלִהְיִיתִי לִי מִחְבָּרוֹ,
שִׁבְתִּי וְחִשְׁדַּתִּי אֶת נַפְשִׁי עַל בְּחִרָה הַמְּנוּחָה, וְלִשְׁפוֹן בְּמַעוֹן הָעֲצֵלָה
מִהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה,

וְיֵרָאֵתִי שְׂיֵהִיָּה רְצוֹן הַתְּאוּנָה לְהֵנִיחַ הַמְּחַשְׁבָּה הַזֹּאת, וְשֶׁהוּא הַטְּנִי אֶל
דֶּרֶךְ הַמְּנוּחָה וְהַשְׁלוּחָ, וְלִהְסִימִים עַל הַחֲנֻחָה וְלִשְׁבֵּת בְּמוֹשֵׁב הָעֲצֵלוֹת.

גם בדבריו אלו יש להבחין ב'מכניקה' של דרכי המחשבה, היאך הוא טיפל במחשבה שלו. מי שרגיל בבירור המעשים, מכיר זאת מקרוב.

וְיִדְעֵתִי כִּי כְּמָה שְׂכָלִים [ס"א שְׂכָרִים] אֶבְדּוּ בְּעִבּוּר הַמּוֹרָא.

כמה וכמה שכליות ודברי חכמה ודעת, שלא יצאו אל הפועל, מסיבות כאלה ואחרות. אפילו אצל אנשים מאד חכמים ושכליים, שכמעט שום דבר לא יכול על חכמתם, עם כל זה, לעיתים בגלל מורא שווא או עצלות שגברה עליהם, אבדה שכליותם.

וְכַמָּה חֶסְרוֹנִים גָּרַם אוֹתָם הַפְּחָד.

וכן כמה דברים שיכלו להגיע אליהם ולא הגיעו, ונמצא העולם חסר בגלל הפחדים הללו.

וְזִכְרֵתִי דְבָרֵי הָאוֹמֵר: מִן הַזְּהִירוֹת, שֶׁלֹּא תִרְבֶּה לְהַזְהֵר.

הכלל הזה אומר, שהנה האדם בבואו להוציא דבר מה אל הפועל, הוא נזהר בכמה וכמה דברים: שלא למהר מדי, ושלא לעשות בשטחיות, לא להפקיד

את המלאכה בידי אנשים לא מומחים וכך הלאה, כל מיני פעולות שעוזרות לאדם להוציא לפועל את הדבר ביתר שלימות. אחד מהדברים שפועלים שאדם יוכל להוציא את הדברים ביתר שלימות, זה הזהירות שלא ירבה להיזהר.

צריך להיזהר, אבל לא יתר על המידה. אדם שנזהר יותר מדי, תכונה זו לא עוזרת להוציא אל הפועל, אדרבה, זו תכונה שגורמת לסגת. האדם צריך להיזהר להיות חכם ולהמשיך, לא להרבות להיזהר. זה אומר המחבר לעצמו: אם ארבה להיזהר, לא אוציא את הספר.

וְאָמַרְתִּי שְׂאֵם הִיָּה כֹּל מִתְעַסֵּק בְּעֵינָיו מֵעֵינָיו הַטּוֹבָה, אוֹ לְהוֹרוֹת הַדָּרֶךְ הַיְשָׁרָה הַנְּכוֹנָה, שׁוֹתֵק וְעוֹמֵד עַד אֲשֶׁר יִגְמַר לוֹ כֹּל רְצוֹנוֹ, לֹא הִיָּה אָדָם מְדַבֵּר דְּבַר אַחֲרֵי הַנְּבִיאִים עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם, אֲשֶׁר בְּחָרָם הַשֵּׁם לְשִׁלְיָהוּתוֹ וְאִמְצָם בְּעוֹרָתוֹ. וְאֵלּוּ הִיָּה כֹּל מִי שְׂרוּצָה לְמַקְלָאוֹת לוֹ כֹּל מְדוֹת הַטּוֹב, וְלֹא יִכּוֹל לְהַשִּׁיגִים מִנִּיחַ מִה שִׁיזְדַּמֵּן לוֹ מִהוֹן, הִיוּ כֹּל בְּנֵי אָדָם רִיקִים מִן הַטּוֹבוֹת, וְחֹסְרִים מִן הַחֲמוּדוֹת, וְשָׁבִים בְּמַרוּצַת תּוֹחֶלֶת נְכוֹבָה.

שבים במרוצת תוחלת נכזבה' תוחלת נכזבה היינו תקוה שנפסקת, כלומר בני האדם הללו באים בלא כוונה שוב ושוב לתוחלת הנכזבה. כמו אדם שרוצה לקנות בית למשל, והוא כבר הולך ומתעניין על כל האפשרויות הקיימות, ושוב פעם נוכח לראות שאין לו את האפשרות הזאת, אין לו יכולת לקנות בית, אבל הצורך והרצון שלו לקנות, יביא אותו שוב - בכל פעם - אל התקווה.

כך אם החכמים לא היו פועלים רק כאשר הגיעו לתכלית השלימות, אזי האדם שרוצה ומשתוקק לקנות משהו מן החמודות, ללמוד דרכי עבודת המידות וכדומה, לא היה מוצא מלמד. והיה האיש שב במרוצת תוחלת נכזבה, שכל כך רוצה לעלות במידות, והנה הוא רואה איזה איש שלם במידותיו, והוא משתוקק להיות כמוהו ורץ אליו, וההוא סוגר פיו ואינו חפץ ללמד כי ירא שעדיין לא הגיע לשלימות הראויה, ונמצא האיש ההוא נופל שוב בתקוותו הנפסקת.

וְהָיוּ שְׁבִילֵי הַטּוֹב שׁוֹמְמוֹים וּמְעוֹנוֹת הַחֶסֶד נְעֹזִיבִים. וְהַבִּינּוֹתִי, כִּי הַנְּפִשׁוֹת תִּאֲתָם רַבָּה לְהַשִּׁיגִ תְּכֵלֶת הָרַע, וּמִתְרַשְׁלוֹת לְעֶסֶק בְּדַרְכֵי הַחֶסֶד, וּמִתְעַצְלוֹת לְהַקְדִּים אֶל הַטּוֹבוֹת, וְהוֹלְכוֹת תְּמִיד בְּדַרְכֵי הַשְּׂחֹק וְהַשְּׂמֵחָה.

הוא מספר הלאה את אופן הפעולה של הלב, איך פתאום הלב יכול לנגוס במחשבה הנכונה; הרי אני יודע את האמת שזה מה שאני צריך לעשות, אז איך פתאום זה זז לי למקום אחר? ...

וְאִם נִרְאָה אֵלַיִךְ מִרְאֵה תִּפְאוֹה שִׁיקְרָא אֶתְהוּ, בּוֹדוֹת דְּבָרֵי שְׁקָר
לְנִטוֹת אֵלָיו, וְסוּמְכוֹת אֶת טַעְנוֹתָיו לְהַעֲמִיד נְטִיתוֹ, וְלַחֲזֹק אוֹדוֹתָיו,
וְלַחֲבֵר פְּרִידוֹתָיו.

כאשר קורץ לבני אדם משהו שהם מאד חושקים בו, בין אם זה בהיתר ובין אם זה באיסור, הם בודים שקר. שימו לב מאד! נפלא לראות איך המחבר מגדיר זאת: בודות דברי שקר, דהיינו ממציאות שקר. זה לא מעשה מכוון, זה נעשה כמאיליו בתת מודע שלנו.

'וסומכות טענותיו להעמיד נטייתו', סומכות כמו שמים פיגומים... מחזקים את הטענות השקריות שהשכל ממציא, כדי להעמיד את הנטייה הטבעית שלנו אל החשק הרע. זה נראה בערך כך, הוא מתעורר בבוקר, הוא עייף ורוצה לישון עוד קצת, ואז הלב שלו אומר לו: אין לי כח ללכת ללמוד, אני לא יכול... ופתאום הוא מוצא בשכלו כמה וכמה טעמים וסיבות עמוקות למה הוא חייב להמשיך לישון כעת, הרי חסר לו שעות שינה, ואם יקום יהיה עייף כל היום, ויתהלך נים ולא נים חסר ולא חסר, זה אי אפשר וזה אפילו אסור! ... חוץ מזה, זה נקרא שאין לך דעת ואם כך זה בודאי אסור! ... ואז הוא נתפס על זה חזק ומכריע למעשה להמשיך לישון... אבל מי הביא לך את הלומדות הזאת? הסוס שלך! החמור שלך!

או שכאשר הוא עדיין במיטה, וסוף זמן קריאת שמע הראשון ממשמש ובא, וכעת נראה לו יותר לפסוק כמו הגר"א ולא כהמגן אברהם...

'ולחבר פרידותיו' כאשר יש לאדם מחשבה שהיא לא בסדר, יש בה כל מיני בקעים וסדקים, למה כך ומדוע כך, אבל השכל שרוצה להעמיד את נטיית הלב, כבר דואג לשים שם טיח... על דרך 'טפלנו שקר'... הוא מחבר את הדברים שנפרדים שם.

וְאִם יֵאִיר לְהֵם גַּר הָאֲמֵת לְקְרוֹא אוֹתָן (כלומר שהשכל הזך הניצל מכל פגע' כלשון הרב המחבר, מאיר להם בתוך השכל המשוער והנגוע), בּוֹדוֹת

דְּבָרִים בְּטָלִים לְהִמָּנַע מִנְטוֹת אֱלֹהֵי, וּמִזְעָנוֹת עָלָיו וּמִחֲטִיאֹת אֶת שְׁבִילָיו (תאוות הנפשות גורמת להם לסטות מדרך האמת. הצורה שהמחבר כותב את הדברים הוא כאילו רואה בעיני רוחו, שלדבר האמת יש דרכים ושבילים המובילים אליו, והוא פונה ואומר לנפש המתאוה: אל תלכי מפה, לכי משם!), וְסוֹתְרוֹת אֶת עֲנִיָּו, לְהַפְרִיד טְבוּרוֹ, וּלְהַפְרִד מִמֶּנּוּ (הנפש המתאוה, מתאמצת להפריד את החיבור של האדם לנר האמת).

וְכָל אָדָם אוֹיְבוֹ בֵּין צַלְעָיו (האויב המסית אותו לדרך הרעה, לא בא מבחוץ אלא הוא מתוכו ולכן הוא מפתה תמיד), אֶלֶּא אִם יִהְיֶה לוֹ עֵזֶר מְאֻלָּקָיו וּמוֹכִיחַ מְזוּמָן לְנַפְשׁוֹ (המוכיח הזה יכול להיות מישוהו מבחוץ, אך על הרוב זה צריך להיות האדם בעצמו, מתוך השכל והדעת שלו, או הנפש שלו, או הספר שלומד בו), וְשִׁלְטוֹן גּוֹבֵר, אֲשֶׁר יִקְשׁוֹר אוֹתָהּ בְּחֶבֶל הָעֲבוּדָה, וַיְבַלְמַנָּה בְּרֶסֶן הַצֶּדֶק, וַיִּפְנֶה בְּשׁוֹט הַמוֹסֵר.

וּכְאֲשֶׁר יִחְשׁוֹב לַעֲשׂוֹת טוֹבָה, אֵל יֵאָחֵר, וְאִם יִשְׁיֵאָהוּ לְבוֹ לְדָרֶךְ אַחֲרָת, יִגְעַר בּוֹ וַיִּתְגַּבֵּר עָלָיו.

הוא מתאר פה איך נראית שליטה עצמית של האדם על הנפש הבהמית שלו. זה לפני ספרי חסידות, כי בדרך החסידות, הסגנון הוא להסביר לו את רוממות הנשמה, היכן מעשיו נוגעים, ולאיזה דרגות הוא יכול להגיע, אבל זה כבר קומה שניה. כאן מדובר על הקומה הבסיסית, להיות אדם שכלי כפי הנכון. ראשית לכול, הא צריך עזר מאלוקיו כמובן, אח"כ מוכיח מזומן לנפשו, זה הכח לידיעות האמת, ואח"כ שלטון גובר, שזה יכולת החלטה מוצקה, החלטה כזאת שקושרת את הנפש בטבעת העבודה.

🌀 המחבר מסביר סגנון כתיבת חיבורו 🌀

עַל כֵּן רְאִיתִי לְהַכְרִיחַ אֶת נַפְשִׁי לְסַבֵּל טְרַח חֲבוּר הַסֵּפֶר הַזֶּה, וּלְבַאֵר עֲנִיָּו בְּכָל לְשׁוֹן שְׂאוּכָל, וּבְכָל מְלִיצָה שֶׁתּוֹדֵמֵן לִי, שְׁיִוְבֵן הָעֲנָן מֵהֶם, וְאֲזוֹכֵר מִתּוֹלְדוֹת "חובות הלבבות" מִה שְׁיֵבֵא לְיָדֵי,

שיעור חובות הלכבות

ולא אטרח להביאם כלם, כדי שלא יארך הספר, אך אזכיר מן הדברים
הצריכים לכל שרש משרשיו בשער שלו, מה שראוי לו,

ובאלקים האחד האמת אעזר, ועליו אבטח, ומננו אשאל להורות אותי
בו את הדרך הישרה, אשר הוא רוצה בה, ושהיא מקבלת בעיניו בדיבור
ובמעשה, בפטר ובגלוי.

וכאשר נגמרה עצתי והסכמתי לחברו, תקנתי אשיותי, והצעתי מכוונתי
(כלומר פרשתי יסודותיו), ובניתי אותו על עשרה שרשים, מקבצים כל
"חובות הלכבות" וחלקתי אותו לעשרה שרשים, כל שער מהם מיוחד
לשרש אחד משרשיו כולל את גבוליו ומחלקותיו, הענינים התלויים בו,
והפנים המפסידים אותו.

כולל את גבוליו ומחלקותיו, גבוליו הכוונה לקצוות של כל דבר. כאשר אנחנו
רוצים להבין דבר בשלימות, הדרך לזה היא ההשתדלות להבין היכן
הוא ההתחלה והיכן הוא הסוף, מה הם הגבולות, ומה הם תנאיו. מה הם
הדברים המעוררים לזה ומה הם המפסידים. איך זה מתפרט ומה הם הענינים
התלויים בו.

ואני איתו בו הדרך הקרובה להעיר, להורות ולהשפיל בלשון המבואר
הקרוב והנוהג, כדי שיהיה מה שאני רוצה לבארו קרוב להבין.

כלומר, הוא לא יחפש לך מילים נפלאות ועצומות, או חרוזים וכל מיני משפטים
מופלאים, דבר שהיה מאד מודרני בימים ההם, שמחברי הספרים
השתמשו הרבה במליצה ובעומק. אך המחבר בחר לו לכתוב ספרו בשפה קלה
ומדוברת, באופן שיהיה קרוב להבין.

ואני הלשון העמק והמלות הנכריות והמופתים ההולכים על דרך
מלאכת הנצחה, שקורין אותה אנשי חכמת הדבור בלשון ערבי
"אלג'דאל", והמחקרים הרחוקים, אשר לא יתכן להתישב עליהם בספר
הזה. בימן המחבר, בתקופה הקדומה שלפני אלף שנה, היתה חכמה עתיקה זו
- חכמת הדיבור והניצוח, נפוצה מאד, זה בעצם סוג של פילוסופיה. הדרך להוכיח

שיעור חובות הלבבות

ז

דברים, הייתה עם הצעות והקדמות, למשל שהחצי לא יכול להיות יותר גדול מהשלם, וכן בדרך ויכוח, הנחה אחת הגוררת הנחה נוספת, אם כך אז כך, ואם כך אז מוכח שכך וכך.

אנחנו היום לא יכולים בכלל להבין את זה, כי היום כל ההוכחות לא פועלות כלל וכלל בדרך הזאת. אבל יש ספרים, כמו ספרי אריסטו וספרי שאר הפילוסופים הקדמונים, ובהם אלפי אלפי דפים של חומר כתוב בעומק עצום ונורא, בסגנון הזה.

כל החכמה הזאת - אמר מי שאמר - הושלכה אל פח האשפה של ההיסטוריה. היום לא יודעים בכלל מהסגנון הזה, הכל שונה לחלוטין, חכמה חדשה ממש. בזמנו אז, חכמת אריסטו הייתה חשובה אצל ההמון כמו נבואה, ה' ישמרנו. גדולי החכמים ואפילו מקרב עם ישראל היו דבוקים בחכמה הזאת, מי שמעיין קצת בתולדות עמינו, ייווכח לראות שהרבה צרות היו עם החכמה הזאת (כפי ש'מ הרש"א ח"א סי' טטו).

מפני שלא הבאתי בו אלא הראיות המספיקות, אשר תתישב הדעת עליהן על משפטי החכמה האלקית,

כלומר, משפטי החכמה שאצטרך להביא בספר, בפרט בשער היחוד, שם עוסק מעט בהוכחות על מציאות ה', אלו הם דברים יסודיים פשוטים, שכל אדם כשרוני ומשכיל יכול להשיג, ולא צריך לשם כך להיות פילוסוף, או ללמוד חכמות זרות.

וכמו שאמר הפילוסוף: אין ראוי שנבקש בהשגת כל מחקר מציאותו שהיא על דרך המופת, כי אין כל מחקר שקלי נמצא במופת, ולא שנבקש בחכמת השמוש הדבר המספיק, ולא בחכמת האלקיות להרגיש ולהמשיך, ולא בתחלת החכמה היצורית [ס"א הטבעיית] מופת, ולא בראשית המופת "מופת".

המחבר מביא איזו שהיא הנחה פילוסופית, כדי להסביר מדוע הוא אינו מתכוון להשתמש בהנחות פילוסופיות כאלו ואחרות. איני יודע להסביר את כל המשפט הזה, כדי להבינו לאשורו צריך להתעמק בו מאד וחבל על הזמן היקר. ובכל זאת, ננסה לתת מעט הסבר בפסקה הזאת.

בהוכחת דברים ישנם ג' דרגות: א. ראיה. ב. ניצוח. ג. מופת. ראיה - זה ראיה לאחד מהצדדים הנידונים. ניצוח - אינו הכרעה מובהקת, אלא שבדרך ויכוח על דעה אחת יש יותר קושיות מהדעה השנייה, לכן מתוך הקושי שיש בדרך האחרת אתה מצדד בדרך הזאת, אבל אין זה הוכחה חותכת. מופת - זה ראיה מוכחת שאין אחריה ולא כלום. למשל מה שהזכרנו קודם, שהחלק לא יכול להיות גדול יותר מהשלם, או שהביצה לא יכולה להיות קודמת לתרנגולת.

וזה שאמר 'אין ראוי שנבקש בהשגת כל מחקר המצאה שהיא על דרך המופת' כלומר שהבירור של כל דבר, לא יכול לעבוד דווקא מתוך הוכחה חותכת כמופת, 'כי אין כל מחקר שכלי נמצא במופת' לא תמיד אפשר לשפוט בדרך הזאת, זה לא שחור ולבן, ואז צריך להבין מה יותר מסתבר ומה פחות מסתבר, ולהכריע בדעת נבונה.

'ולא שנבקש בחכמת השימוש הדבר המספיק, ולא בחכמת האלוקיות להרגיש ולהמשיל', כי בחכמת האלקות, אתה מתעסק בתכונות של מעלה כביכול, או במידות העליונות, או בהופעה וגילוי של אלקים, ואינך יכול להשתמש עם כלים של גוף ושל עולם הזה, זה לא בגודל שאפשר למדוד וזה לא מציאות שנתפסת בחושים.

'ולא בראשית המופת מופת', כשאתה רוצה להוכיח דבר, אז הדרך של הפילוסופיה היתה לפרוס ארבע הצעות, ואט אט לברר מה ודאי לא נכון ומה פחות ודאי, בלתי אפשרי להבין כבר בתחילת הדיבור את ההוכחה החותכת. צריך להקדים את ההצעות: א' ב' ג' והתוצאה היא ד', אתה לא יכול להגיד כבר ב-א' את התוצאה.

אלו הם מונחים פילוסופיים, שלא ירדתי לסוף דעתם, והרוצה יוכל לעיין בטוב הלבנון ושאר מפרשים, אך לא ראיתי בזה תועלת ללמוד זאת.

כִּי פֶּאֶשֶׁר נִשְׁמַר מִן הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יִקַּל עָלֵינוּ לְהַגִּיעַ אֶל בְּקִשְׁתֵּנוּ,
וְאִם לֹא נַעֲשֶׂה כֵן, נִטְעָה מִדְּרָךְ עֵינֵינוּ וְיִקְשָׁה עָלֵינוּ לְמִצּוֹא מַה שֶׁהֵיְתָה
כְּנֻגְתֵּנוּ אֵלָיו.

המחבר שומר את דרכו ונאמן לתכלית שלו; אני רוצה להגיע אל התכלית, איך עובדים את ה' בעבודת הלבבות, איך המחשבות, איך צריכה להיות

הפנימיות של האדם, ואיני רוצה להתבלבל בדרך! מה? אנשים יפתחו את הספר ויגידו: ספר מיושן... לא ספר מודרני... לא ספר עם הוכחות מפליאות ומדהימות, חשבנו שרבינו בחיי יביא לנו איזה משהו... אך לא, הכל דברים פשוטים... כן! כן! הוא הולך ישירות לכוונה שלו, אין לו זמן להתעסקויות האלה ולהתייפיות, הוא ממוקד ורוצה את התוצאה הנכונה והראויה.

ומפני שהיה ספרי זה מן החכמה האלקית, נשמרתי בו מן הראיות שהן הולכות על דרך חכמת הדבור (דהיינו פילוסופיה) וחכמת השמוש (דהיינו אלגברה), אלא בשער הראשון ממונו, כי אפשר שידחקנו הצורך אליהן, מפני דקות מחקרנו בו.

האמת היא ששער היחוד שאמרו לא ללמוד זה שניים או שלושה פרקים בסך הכל מתוך כל השער, רוב הפרקים בכלל לא עוסקים בפילוסופיה, השער ברובו הוא דברים פשוטים ועזים מאד, דברים נפלאים עד מאד.

ושמתי רוב ראיותי מן הדברים המשפלים, וקרבתים גדמיונים הקרובים, אשר אין בהם ספק, וסמכתי להם מזה שמצאתי פתוב בספרי הנביאים, ואחר כך סמכתי להם דברי הקבלות שקבלנו מרבותינו זכרונם לברכה, ומן החסידים והחכמים שבכל אמה שהגיעו דבריהם אלינו, מפני שקויתי שיהיו הלבבות נוטים אליהם ומקשיבים אל חכמתם, כמו דברי הפילוסופים ומוסרי הפרושים ומנהגיהם המשפחים.

כמו שכבר הקדים, הוא אומר שלא חיפש ללכת בגדולות ונפלאות, אלא חיפש דווקא דוגמאות פרקטיות שכל אדם עם כלי ההיגיון שלו, יכול לדעת ולהבין אותם.

וכבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין לט, ב): פתוב אחד אומר (יחזקאל יא, י): "וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם", ופתוב אחר אומר (שם ה, ו): "לא עשיתם", הא כיצד, פמתקנים שבהם לא עשיתם, פמקלקלים שבהם עשיתם, ואמרו (מגילה טו, א): פל האומר דבר חכמה אפילו באמות העולם נקרא חכם. ואמרו פהבאת המשלים לקרב הענינים הקשים בהם (עירובין כא, ב): אגמריה בסימנין ואסבריה בדרמי ליה. והחכם אמר (משלי א, ו): "להבין משל ומליצה דברי חכמים וחידתם".

במהלך הספר נלמד ונראה בעז"ה שהמחבר מביא הרבה דוגמאות מחכמי וחסידים אומות העולם, לכן מביא כאן ראיות להסכמת חז"ל ללמוד אף מן האומות.

על הפסוק (תהלים א, א) ועלהו לא יכול, אומרים חז"ל (סוכה כ"א): אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד. אמנם לא למדנו היום שיחת חולין, אך לא למדנו דברי עבודה. אולם הרבה ניתן ללמוד ולהחכים מהסגנון והגישה של המחבר. המחשבה היסודית הזאת, שאין שום רווח שיכול להיכנס שם איזה פקפוק או בלבול, איזה דמיון, או איזה משהו לא אמיתי, הדבר הזה הינו נר לחיים. זה מכניס את הבן-אדם לסגנון חיים שונה שאנחנו לא מכירים, זה מעתיק את הבן-אדם למקום אחר, לדרך שאין בה שני צדדים.

כבר אמרתי בשיעורים קודמים, שה'חובות הלבבות' הופך לנו את התוכנות לחושים, קשה להבהיר את זה, אבל בודאי מי שיעסוק בזה וישתכשך עם המידע הזה, יבין על מה מדברים. ההבנה החזקה והבהירה, האמת הזאת כמו שלמדנו היום בדבריו של המחבר, איך שהוא לוקח זכוכית מגדלת, ומראה כמעט בחוש, איך האדם נגנב פתאום ע"י התאוה שלו, ומוסט מכוונותיו הטהורות, ואזי השכל עובד בשירות התאוה, האמת הזכה הזאת, מלמדת אותנו שאין להותיר סדקים! אדם פתאום מגיע לחשבון עצמי ברור. המודעות שלו נהיית כבירה, אין לו מקום לברוח. עד שהאמיתות היסודיות הללו הופכות אצל הבן אדם כמו טבע, שכמעט לא יכול לזוז מהם. ה' יזכה אותנו לגעת בדברים הקדושים האלה.

'פדה בשלום נפשי'

ליקוטי דיבורים מסעודות י"ט בכסלו
 יומא דהילולא של המגיד ממועזריטש זי"ע
 וגאולת אדמו"ר הזקן בעל התניא זי"ע

'צעק ליבם אל ה''

מהתועודות י"ט כסלו תשע"ז

לפני כמה ימים היה כאן אורח, שבראותו את המודעה של י"ט כסלו, הפטיר לעצמו 'החג אשר בדו מליבם' כלשון הפסוק (מלכים ב' י"ג) בחודש אשר בדא מליבו ויעש חג לבני ישראל...

ובאמת צריך לדעת מה ענין היום הזה. צריך לדעת להבחין. כי אם באמת היום טוב הזה הוא חג לאומי, אז זה ממש לא מתאים. איני יודע איך הקהל פה, אבל אני לא חוגג חגים לאומיים... רק מה שהקב"ה נתן לנו בתורה ע"י משה רבינו! אבל אם היום הזה הוא חג של 'בדא מליבו' דהיינו חג של 'צעק ליבם אל ה''! חג ששייך לעבודה, חג שהוא היכי תמצוי להתקרב אל השי"ת, חג שמסמל את היפוצו מעיינותיך חוצה' של הבעש"ט זי"ע, אז זה שייך אלינו.

ענין היפוצו מעיינותיך חוצה' במקרה שלנו, הכוונה שמעיינות האלוקות יתגלו אלינו, שאנחנו עדיין קצת 'חוצה', ובפרט כשהדברים יתגלו אל ה'חוצה' שבנו, הנפש הבהמית של כל אחד ואחד, 'שאינ חוצה הימנה' כלשון הרביים. שיתגלה אלוקות כמחשבת ה'אלטער רבי' (אדמו"ר הזקן בעל המניא זי"ע), שיש לרסק את היהלום שבכתר המלך כדי להביא מזור לבן המלך, שהמשמעות של זה אצלינו, זה ללמוד להבין ולהשכיל, ולא כל כך להשכיל, כמו לעבוד, להתעסק ולהרגיש, ולהביא אל תוכנו את העניין הזה של מה שהחסידות דורשת.

ידועים דברי החידושי הרי"ם, שכשנעשה רבי וחסידים ובית מדרש, מיד יש גבאים ותפקידים שונים וכו', בא היצר הרע וגונב את נקודת האמת, ואז

הוא נותן לעניינים להמשיך הלאה... אם כך אפוא, בודאי ובודאי שבעניין הזה של השמחה בחג הגאולה וביומא דהילולא של המגיד הקדוש, עיקר השמחה תלויה בדביקות שלנו בדברים הפנימיים האלה. אם הדביקות היא בחיצוניות של הדברים, אז כבר קרה מה שהחידושי הרי"ם אומר... אבל אם נזכה שיהיה לנו דביקות כל שהיא בפנימיות של הדברים, אפילו לא ממש דביקות אלא רק רצון לדביקות, הליכה בדרך הזאת, לנסות להריח בניחוח הזה, אז הכל כדאי!

כתוב מה'תולדות יעקב יוסף' (פרשם מוקם) על מאמר חז"ל (ויק"ר פל"ה ב) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך (תהלים קיט, ט), אמר דוד: רבונו של עולם בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. אומר ה'תולדות' כך, שכל אדם בבוקר, אם הוא יתחיל לעבוד את ה' לשמה, אז היצר-הרע יקטרג עליו ויחפש אותו, ואז אולי הוא גם ימצא אותו, לכן צריך להגיד לו 'למקום פלוני אני הולך ולבית דירה אני הולך', אני הולך לשתות קפה עם קצת שוקולד... ככה הוא ירשה לנו לקום בבוקר... אני הולך ללמוד איזה סוגיא טובה, אולי אצליח לכתוב חידושים יפים... להתקדם כמה עמודים, או להתחיל סימן חדש בספר שלי... כל מיני מחשבות כאלה, כל אחד לפי העניין שלו, ואז ברגע האחרון, הוא עושה פניה ימינה, ואומר: בסוף לא... מה אעשה, רגלי מוליכות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הכוונה אל השכינה הקדושה.

לכן אם בסופו של דבר, הכוונה איפה שהוא, להתקרב אל השכינה, אל הקב"ה, אז אפילו אם בהתחלה זה קצת שלא לשמה, אפשר לסלוח.

הנה היינו עכשיו אצל המגיד (בציונו הק' בהאניפולי), ניסינו לגעת בקדושה, בשולי אדרתו, היינו אצל הבעש"ט (בציון הק' במעזיבוז), ניסינו לחדור פנימה. אנחנו מתחילים עם השכל, עם המחשבה, עם הרצון, לאט לאט, חבל בחבל נימה בנימה (דאס גר"ר פר' 5 ג"ד), כולי האי ואולי ניגע גם בלב של הדברים.

בלשון אגרת הבעש"ט 'בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה, ויוכלו גם המה לעשות יחודים כמוך', בהתחלה הכוונה ביחודים כמוך' כפשוטו, לחשוב על ה', להתקרב אל ה', לעורר את היראה ואהבה, הושע נא יחידה לייחדך.

ראיתי היום שאחד הצדיקים כתב במכתב לחסיד, שגם אם הוא אופה לחם, כמה שלחם זה דבר חשוב, אבל אם הוא יכול להיות נוקב מרגליות, אז הדרישה ממנו להיות נוקב מרגליות, ולא רק אופה לחמים! כך כאשר אדם יכול להיות בעל מעלה גדולה מאד בפנימיות התורה, דהיינו לקיים את המצוות באהבה ובראה, וגם בלימוד נגלות התורה, יכול לעשות זאת עם מחשבה נכונה לכבוד ה', שכל זה בכלל פנימיות התורה, אז הוא יכול להיות נוקב מרגליות!

יפוצו מעינותיך חוצה, הכוונה היא להיכנס לעולם הזה של הפנימיות! המעינות של הבעש"ט, זה על דרך הפסוק (תהלים פ"ו, ו) כל מעייני בך - מיין אלע קוועלן זענען צו דיר! (כל מעיינות נפשי מכוונים אליך!) כמו שרבי שלמה קארלינער זי"ע אמר, והחסידים רצו אחריו כמה ימים ולא ידעו אם יום או לילה, מרוב אור וקדושה שחשו מהמאמר הזה. רבי שלמה קארלינער מרוב הקדושה שהייתה בו, שהיה טפח גבוה מעל הארץ, דיבורו הקצר פילח את לב החסידים והם הלכו שבי אחריו.

ובכן, היפוצו מעינותיך חוצה' של הבעש"ט, 'חוצה' הכוונה אלינו אל תוכנו, ואזי יהיה זה חג אשר בדו מליבם... צעק ליבם אל ה'! (מכ"ב ג, יט). הלואי ויהיה לנו חג אשר בדו מליבם, שהמציאו מליבם - שהמציאו את הלב אל השי"ת, הלואי ונזכה להמציא את הלב שלנו אל ה'! אתם יודעים מה זה להמציא את הלב שלנו אל ה'? איך האדם ממציא את הלב שלו אל ה'? בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך (דברים ו, ה) חז"ל אומרים (נתיבות פ"ט מ"ה) בכל לבבך בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע, זה 'צעק ליבם' לאהוב בכל הלב, ולעורר את הנפש הבהמית שתיכנע אל ה' ותיסחף אף היא בלהט הזה של קרבת אלקים.

דבר זה יכול לקרות, כאשר אדם מבין את האור של הקדושה החדשה הזאת, שהופיע מבית מדרשם של הבעש"ט, של המגיד ותלמידיו הקדושים. בפרט האדמו"ר הזקן, שהנגיש מאד את תורת החסידות גם לאנשים פשוטים, בפרט בספרו הקדוש ספר התניא, ומי שלא למד 'תניא' חסר לו ממש! אין לו ארגז כלים איך לפתוח בורג... אין לו מברג!... ועל אחת כמה וכמה התורות הארוכים שלומדים אותם קודם התפילה ובפרט בשבת קודש. כשאדם מתרגל ללמוד אותם, פתאום נפתחים לו שמים חדשים. תורת הבעש"ט נוצקה מכלי אל כלי לתורת

המגיד, ותורת המגיד נוצקה לתורת האדמו"ר הזקן, וכולי האי ואולי זה יתפוס את האדם, ואזי יהיה 'צעק ליבם אל ה'".

אנחנו חסידים של הקב"ה, המגמה והתכלית שלנו היא להגיע לרצון ה'. התכלית שלנו היא לא הבעש"ט, לא המגיד, ולא אדמו"ר הזקן. אף שבלי שום ספק, אם היינו יודעים שנמצא היכן שהוא אדם כמותם ואף הרבה פחות מהם, היינו כבר נוסעים אליו אפילו מעבר להרי החושך, אבל חלילה לנו מלערב רוחות זרים. אנחנו רוצים דבר אחד 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי', ובשביל זה אנחנו רצים אחרי אדמו"ר הזקן, אחרי המגיד הקדוש, ואחרי הבעש"ט הקדוש, כולי האי ואולי נזכה שיהיה 'צעק ליבם אל ה'" ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, שנחשוב ונתבונן במצוותיו ומאמריו ופעולותיו, עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה וזו היא האהבה המחוייבת, כלשון הרמב"ם (ספר המנוחות מ"ע א), את ה' אלקיך תירא, אותו תעבוד ובו תדבק (דברים י, כ), בגלל זה הולכים אנו אחריהם, לקיים בנפשינו 'נדעה נרדפה לדעת את ה'" (הושע ו, א).

אכן אף אם חוגגים י"ט כסלו, הילולא של המגיד, חג הגאולה של האדמו"ר הזקן, אבל העיקר הוא 'צעק ליבם אל ה'", מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ (תהלים עג, כה), לחגוג בלי ללמוד חסידות זה לא כלום! וללמוד צריך על מנת לעשות! לא ללמוד על מנת ללמוד חלילה וחלילה, כי מי שלומד רק בשביל ללמוד, איני יודע מה העניין שלו. יש ללמוד על מנת שזה ייהפך להיות בדם שלנו.

הכוונה של ההתאספות צריכה להיות במגמה הזאת, חג הגאולה - על גאולתינו ועל פדות נפשינו. כמו שהחסידות נגאלה, ודאי שזה חגיגה גדולה, והלוואי נזכה אף אנו לחג הגאולה, שאולי ניגאל סוף סוף מהנפש הבהמית, מהחיצוניות של העולם, מללמוד שלא על מנת לעשות.

השי"ת יזכה אותנו, עכשיו בזמן הגדול והקדוש הזה, בזמן הזה שהחסידות יצאה ממאסר, שגם הנפש הבהמית שלנו תצא מן המאסר אל הגילוי, ואז נזכה לקיים מה שכתוב בזוהר (מקו"ו א, כג) לתברא בית אסוריין דילהון, לשבור את בית האסורים של השכינה הקדושה שמשתוקקת, משיח ממתין בהיכל הנקרא בשם

קן ציפור (ויה"ק ח"צ ת.ס.), משל לציפור שמחפשת היכן לנוח, ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה.

ה' יעזור שיהיה כבר מנוח לשכינה, ואזי יהיה לגמרי חג הגאולה, ואולי נזכה ע"י השמחה שלנו בקדושת הצדיק, לצאת לגאולה, ולגאול את השכינה הקדושה שנמצאת בבית הסוהר בתוכינו, וזו ההתחלה של ה'חוצה'; יפוצו מעיינותיך - של הרבי הבעש"ט - חוצה לתוכינו, וזה יהיה גאולה מאד גדולה. נתחיל עם הגאולה הזאת, ואז נחגוג עוד כל מיני גאולות...

'זנגלה כבוד ה'

מהתוועדות י"ט כסלו תשע"ח

כתוב מהרמב"ם (מור"ח ס"ג פני"ב) שכאשר אדם דבק בקונו, לא יתכן שיחול בו שום נזק. הוא מביא לכך ראיות מחז"ל, שדביקות האדם בקב"ה מולידה דביקות הקב"ה בו כביכול, ואז האדם מושגח בתכלית, וכל נזק שקורה לו, הוא רק אם באותו זמן הסיח דעתו מהדביקות (וכ"כ צוהר חדש מדרש רות). וכן פירש הספורנו בפסוק (צלאשית לג, טו) וירא כי לא יכול לו 'לרוב דבקותו תמיד באל יתברך במחשבה ובדבור'.

אם כן לעניינינו, בעל השמחה הלא הוא בעל התניא אדמוה"ז זי"ע, הרי בוודאי ובוודאי שהדביקות שלו לקב"ה, הייתה בלי היסח הדעת כלל, ואם כך איך יכול היה לקרות לו נזק, איך יתכן שתפסוהו והניחוהו בבית האסורים?

נרחיב את הדברים בכדי שהשאלה תובן ביותר, הנה אנחנו לומדים הרבה על האבות הקדושים, על התנאים ועל האמוראים, אמנם אליבא דאמת איננו יכולים באמת לדעת מה היו האבות, כל מה שאנו לומדים זה לפי השכל שלנו, וכפי מה שרבותינו לימדו אותנו, ההשגה בדרכי אבות היא אצל כל צדיק לפי שהוא משיג. והנה אנו רואים בספר התניא (פ"ד) איך אדמוה"ז ראה את העניין של האבות, כמו שכתב בלשונו הקדוש: 'מודעת זאת שהאבות הן הן המרכבה, שכל מימהם לעולם לא הפסיקו אפילו שעה אחת מלקשר דעתם ונשמתם לריבון העולמים בביטול ליחודו יתברך', ואם כך הוא הבין באבות הקדושים, זה אומר שהוא חי כך, ולכן לפי הדרגה שלו הבין שזה הכוונה מרכבה לשכינה ולא יכול

להיות אחרת. ואם כך לאור דברי הרמב"ם הנ"ל היאך יתכן שצדיק כמותו יילקח לבית האסורים.

והתשובה לזה היא, שאכן לא האדמוה"ז הושם בבית האסורים אלא הקדושה הגדולה שהוא לימד לעם ה' היא זאת שהייתה בבית האסורים. עצם המאסר לא היה בשלו, אלא בשל קטרוג כללי שהתעורר על המהות שלו.

הקטרוג היה על הדבר הפנימי שהוא מבטא, האם מותר לזה להיות בחוץ על דרך 'פוצו מעיינותיך חוצה' או שמא חלילה יש לשים את הגילוי הזה בבית האסורים. לפי הכלל הידוע שכל דבר שאמור להחליש את יחסי הכוחות בין הקדושה לסטרא-אחרא, או הסטרא-אחרא נעמדת כנגדו בכל עוז, וכך גם במקרה זה הייתה השאלה, האם הגילוי הזה לא מבטל את צביון הבחירה שבין הקדושה לצד השני. ולזה בא כל העניין של בית הסוהר.

כלומר, היה נידון על עצם התורה הקדושה שגילו הצדיקים, על הגילויים הגדולים, על אור הנבואה ועל הקדושה המתגלית, שכפי הידוע אדמוה"ז היה השופר לגלות הדברים בפרסום, ולכן לא לחינם היתה ההתנגדות הזאת לגלות דברי תורה מכבשונו של עולם רבבים, כי הדברים הללו באמת הינם סתרי תורה, הגילוי של דרכי ההמשכה, שאדם ימשיך אלוקות כפשוטו, עד שכל אחד מהעם - יהיה מי שיהיה - יכול לקחת ולהמשיך אלוקות כפשוטו, זה סתרי תורה ממש, ודבר שאי אפשר ואולי אסור לגלות, וממילא מובן למה היה על זה קטרוג.

והקטרוג הוא שורשי מאד, ודומה למה שמצינו בדברי חז"ל (ילקו"ט בראשית פ"א) שדרשו את הפסוק (בראשית א, 5) וחושך על פני תהום זו מלכות יון, שזה מלמד שקליפת יון הינה קליפה שורשית בתחילת הבריאה שעניינה להוות את החושך המונע מאור הקדושה להתגלות, כי את זה לעומת זה עשה אלקים (קבלת י, ז), ובהשתלשלות למטה, הדבר מתבטא בפועל שיד מלכות יון גוברת לרדוף את עם ישראל, כך גם בגילוי נשגב כל כך כמו הגילוי של החסידות, התעוררו כנגדו קטרוגים גדולים מאד.

ובכל זאת כאשר 'פדה בשלום נפשי', האור ניצח והקדושה התגלתה באופן של 'פוצו מעיינותיך חוצה ויתגלה לימודך בעולם', זה אומר שהקטרוג הזה

הומתק וסר המכשול, ומעתה יכול כל אחד ואחד לגעת בקדושת רבותינו. בקדושה הזאת של הבעש"ט, של המגיד ושל אדמוה"ז עם כל הצדיקים, להמשיך אלוקות כפשוטו.

שעד שלא למדו דברים אלה מכבשונו של עולם, הדברים הללו היו ידועים רק בדרך מקיף, שידעו שהקדושה חלה על כל עבודה ועבודה וכיו"ב. ודאי שזה גם קדושה עליונה, אבל אין זה דומה כלל לאדם שידע בפרטי פרטים, ועל זה נאמר (תנייגה יג.) כבשים ללבושך (משלי כו, טו) דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך, וגם נאמר (שם כה, ט) כבוד אלקים הסתר דבר (ראה בגמ' שבת קנג: וברש"י שם מומר לסמיר דברי תורה לכבוד שמים), ולפעמים גילוי של עניינים כאלה, יכול להתפרש לא כשלימות של כבוד כלפי מעלה, אבל כשהדברים באים כדי להציל נפש מישראל, וכל שכן נפשות מישראל, ועל אחת כמה וכמה עדרים עדרים מישראל, והוא בבחינת מסירות נפש, כמו שמרסקים את היהלום שבכתר המלך כדי לעשות מזה תמיסה להציל את בן המלך, זה היה הניצחון של גילוי סתרי תורה ברבים.

לכן ביום הזה שאנחנו שמחים עם הגילוי של סתרי תורה ברבים, צריך כל אחד לנדור בנפשו, את הדביקות בידיעה הזאת - בקודש העליון הזה, כמו שראינו הרבה בלימודים שלמדנו בדברי המגיד זי"ע ובדברי אדמוה"ז זי"ע שזכינו לעסוק בהם, איך אדם יכול ע"י הלימוד שלו, להמשיך אלוקות משמי השמים ממש, על דרך הפסוק (דברים לג, ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, שמזיז החבל למטה ומנענע עולמות למעלה. והשמחה היום, היא העוז והתעצמות, כשאנחנו יודעים את זה ושמחים עם זה, ומקבלים מזה עוז וחיבור עליון להתגלות הקדושה בעולם.

הילולא של דביקות בה'

מהתועדות י"ט כסלו תש"פ

בסעודות שבת תקנו לומר 'אתקינו סעודתא דמהימנותא' (שעה"כ דרושי שבת דרוש א'), בכדי ליחד את סעודת השבת למטרתה, ולהבדילה משאר הסעודות. סעודה זו היא סעודה של אמונה, סעודה שבאה לסמל ולחזק את האמונה בה' ע"י קדושת שבת. דבר זה הוא עפ"י דברי הזוה"ק (ת"צ קמט.) שכל עניני קדושה צריכים הזמנה, כי עניני הסטרא-אחרא שורים בחינם ובלא הכנה, ואילו ענין

הקדושה צריך הזמנה. גם בעניין של הסעודה הגדולה הזאת - הסעודה של י"ט כסלו, יומא דהילולא של המגיד ויום ההצלה והיציאה מהמאסר של אדמוה"ז, צריך הזמנה מילתא, לדעת לשמחה מה זו עושה.

למרות שכל אחד יודע שהשמחה היא בהילולת המגיד וגאולת אדמוה"ז, בכל זאת צריך עדיין לברר לשמחה מה זו עושה, מה נקודת השמחה של הילולת המגיד, ומה נקודת השמחה לכבוד אדמוה"ז? במה השמחה? למה אנחנו שמחים? וכפי עומק הביורר, כשנדע את העניין הזה, אז השמחה תוכל להוות ביטוי, ולהיות כלי לאור של הילולת המגיד, ושמחתו של אדמוה"ז.

והאמת שקשה להביע את הדברים במילים, כי דברים אלו קיים כמה שהם יותר גבוהים אין להם אפילו אחיזה בדיבור, ודאי לא במעשה, אולם בכל זאת, כיון שאי אפשר לדבר יחד אלא במילים, אז צריך להשתמש בכח הדיבור.

ובאמת השמחה ביום ההילולא של המגיד והשמחה של בעל התניא, שניהם זה הילולא של גילוי הבעש"ט ותורתו. ואנחנו שמחים בשמחה הזאת כי השמחה של הבעש"ט, של המגיד ושל אדמוה"ז, זה השמחה של הדביקות בקב"ה! שמחה של אהבה ויראה! שמחה של האור החדש שירד לעולם, והתגלה בשפע קודש וברוממות. ענין הגילוי שכל יהודי ויהודי יכול לגעת ממש בעליונים, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (דברים נג, ט), שיכול כל יהודי שתהיה לו אחיזה במורגש באהבה ויראה ובדביקות מורגשת, בכח קדושת הבעש"ט וקדושת המגיד, שהיה דולה ומשקה מתורת הבעש"ט, ואחריהם אדמוה"ז שבמסירות נפשו השקה מהמעין אלפי אלפים, ובוודאי שדווקא ע"י המסירות נפש, אז כח קליטת האור זרוע לצדיק הזה בנשמות ישראל הוא לאין ערוך.

ובכן כאשר אנחנו חוגגים את הסעודה הזאת, יש להקדים לעשות אתקינו סעודתא דמהימנותא' ודא היא סעודתא דקוב"ה ממש, שאף שאין זה סעודת שבת או יו"ט שיש לנו ציווי להתענג או לשמוח, אבל כן יש לנו ציווי לשמוח עם יראה ואהבה ולהחזיק בהם.

כמו בכל דבר ועניין, שצריך אדם לדייק את מעשיו, כך גם בהילולא הגדולה הזאת, צריך לדעת עם מה אנחנו שמחים, שמחים עם הבעש"ט, עם המגיד, עם האדמוה"ז, שמחים עם אור התורה, עם האותיות הקדושות הללו שהם הביאו אלינו. כי מאז יכול כל אחד ואחד להחזיק בשולי גלימת הבעש"ט ע"י כל הצדיקים

שהטעימו ממעיינותיו לעם ה'. ובעצם החגיגה הזאת, זה גם ההילולא של ה'תולדות' ושל הרבי ר' מיכל'ע זלאטושבער, של רבי פנחס קאריצער ושל המאור עיניים ושל כל הצדיקים, שאם חלילה הייתה הקדושה הגדולה נעלמת מהעולם, ע"י הקטרוג שהיה על החסידות, ואלמלא הדולה ומשקה של המגיד, איך היינו מפסידים טובה וברכה גדולה כזאת! של כל כך הרבה רועי ישראל, שהוסיפו יראה ואהבה בעולם, ורעו את האמונה על דרך שכתוב (תהלים נ, א) שכן ארץ ורעה אמונה, שהזינו את האמונה בכלל ישראל לשבטיהם ולדורותיהם, עד שמלאה הארץ דעה את ה'.

כבר הזכרנו את דברי הספורנו (הונאו לעיל בסעודה תשע"ח) על הפסוק (בראשית לג, כו) וירא כי לא יכול לו, שהסיבה מדוע לא יכול לו, כי יעקב אבינו לא הסיח דעת מהקב"ה, ומי שאין לו היסח הדעת מדביקות, שום דבר לא יכול לפגוע בו. אם כן איך בכל זאת הצליח המלאך להזיקו עד ש'ותקע כף ירך יעקב'? אומר הספורנו, שהקב"ה הראהו חלק מחטאי רועי ישראל העתידים, דהיינו המלכים שלא התנהגו בשלימות, וכאשר יעקב אבינו ראה זאת, חלשה דעתו ומתוך כך יכול היה המלאך לפגוע בכף ירכו.

אבל כאשר באו רועי החסידות, הבעש"ט המגיד ותלמידיהם, הם ובניהם ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם ותלמידי תלמידי תלמידיהם, והאירו את הגולה עד שהייתה כל הגולה כולה כמדורת אש, אש של אהבה, אש של יראה, אש של דביקות, אש של קרבת אלקים, אש של מלחמה בסטרא-אחרא, כל דור ודור עם המלחמה שלו, וכל צדיק וצדיק עם הכוחות המיוחדים שלו. אם זה ה'תולדות' או רבי פנחס קאריצער, לא הרי רבי פנחס קאריצער כרבי מיכל'ע מזלאטשוב, ולא הרי רבי מיכל'ע מזלאטשוב כרבי שלמה קארלינער. לא הרי רבי שלמה קארלינער כהרי הבארדיטשובער רב, ולא הרי הבארדיטשובער רב כהרי רבי מענדלע מוויטפסק, וכן הלאה והלאה. על כל צדיק וצדיק ניתן לחבר ספר שלם 'זה ספר תולדות אדם' (בראשית ה, ב), והכל מכוחו של אותו זקן הבעש"ט הקדוש.

נמצא אם כן, שההילולא היום, זה הילולא לאהבה, הילולא ליראה, הילולא לדביקות! הילולא לרועי ישראל שהחזירו עטרה ליושנה, ולימדו דעת את העם בלהט אש, והיו שושבינא דמלכא ושושבינא דמטרוניא, בדרגות עצמות

ונפלאות, עד שאין לתאר ואין לשער עד לדורות אחרונים ממש, זה ההילולא ביום הזה.

לכן כאשר אנחנו שמחים בהילולא הזאת, זה לא רק שמחה של פעם, על מעשה שהיה אז כשאדמוה"ז ניצל ויצא ממאסר והצליח לפרסם את החסידות, וזה לא רק הילולא על מה שהיה שם אצל המגיד והשישים גיבורים שלו, שעלו והתקדשו ונקשרו בקשר עליון. אלא השמחה היא על הדביקות שלנו, על אהבה ויראה שלנו, על היכולת לעצום עיניים וללכת לאותו מקום שהנביאים הלכו. למרות שהנביאים היו נביאים ואנחנו לא, אבל עדיין אנחנו יכולים לכוון את המעשים שלנו, כמו שהם כיוונו את המעשים שלהם, עד שגם הצדיק הקטן בן דורינו, אם הוא הולך בדרכי החסידות באורו של משיח, בתורה ועבודה, ביראה ואהבה ודביקות, גם אם הוא לא זוכה להשגות שכתוב אצל המגיד ואצל ה'תולדות' ורבי ייבא וכל הקדושים האלה, אך לפי ערך הוא צועד באותו שביל ונשפע מקדושתם.

שמעתי פעם מאחד הצדיקים, שבשעת חרבן בית המקדש כילה הקב"ה חמתו על עצים ואבנים, אבל התורה נשארה בשלימותה, והתורה גדולה יותר מבית המקדש, וכבר הרחבנו במקום אחר לבאר היאך קדושת בית המקדש נמשכה מקדושת התורה, שלכן היו מונחים לוחות הברית בארון ומשם נבעה קדושת בית המקדש. וכמו כן בנידון דידן, אע"פ שהצדיקים הללו כבר לא איתנו, אבל הקדושה שלהם נמצאת ומה זרעו בחיים אף הוא בחיים (ע"ד הגמ' במעניית ה'), האור של הבעש"ט חי וקיים, והאור של הצדיקים נמצא, וגם כהיום הזה מי שמנסה ללכת בדרך הצדיקים, יכול להבקיע חומות! ולהגיע לאהבה ויראה ודביקות ולמדריגות עצומות ונפלאות ולרוממות וקדושה.

ידוע הסיפור שפעם היו התלמידים אצל המגיד, והמגיד אמר להם איזה דיבור של עשרים וארבע מילים, אחר כך כשנסעו לדרכם, התעמקו ועיינו במילים הבודדות הללו ששמעו מהרבי, ואמרו לבעל-העגלה שילך לפניהם, והם הלכו ודנו והתעלסו באהבים בקדושת דברי הרבי. כך עבר כל הלילה, עוד שעות ועוד שעות והם אינם שמים לב, עד שהבעל עגלה רגז עליהם וקרא: אתם חסידים?! איני מבין אתכם, מעריב כבר לא התפללתם, גם שחרית אתם רוצים לא להתפלל...?

ידוע הסיפור עם ה'מאיר עיני חכמים' שחיבר ספר שלם על חנוכה, ורעיון הספר התחדש והתגלה לו כאשר ראה את רבו בעל 'אור המאיר' מנקה את הבזיכים. היכן מצאנו קדושות כאלה? מה זה הדבר הזה? זה ההמשכה של היחודים הקדושים, שהורידו קדושה לעולם עד בפועל ממש, עד שכאשר התלמיד ראה את הרבי מתעסק בנר מצוה, נולד בקרבו תורה אור. ומי שלומד בספר הזה עומד ומשתומם מגודל המראה ועומק המושג.

כל זאת מקדושת הצדיקים האלה, שבגודל הדביקות שלהם, ולגודל הסוד שהבעש"ט גילה, הם הורידו את הקדושה עד בפועל ממש. עד שאפילו מעשיהם הגשמיים והלבושים החומריים שלהם צעקו דביקות ואור התורה, וכמו שמצינו אצל הנביאים וכדברי חז"ל (ברכות ז) אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של תורה יותר מלימודה, שנאמר (מלכים ב' ג, יב) פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו, למד לא נאמר אלא יצק, מלמד שגדולה שמושה של תורה יותר מלימודה.

לפי המדובר כאן, אז ההסבר בזה הוא שכאשר אדם לומד תורה מרבו, אז ודאי שיש לתורה השפעה על המעשים שלו, כי החכם ניכר גם במעשיו, במאכלו ובשתייתו, בדיבורו ובהילוכו ובכלכלו דבריו (ראש דברים ה' דעות פ"ה ה"ב), וגם אמרו חז"ל (ברכות טג.) איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה, בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך (משל' ג, ו). אך אצל הצדיקים הקדושים האלה, תלמידי המגיד והבעש"ט, תלמידי תלמידיו של אחיה השילוני הנביא, שהיה רבו של הבעש"ט כידוע, המעשים הגשמיים הפכו להיות בעצמם גופי תורה, ומי שהיה רואה מעשים גשמיים אצל הצדיקים האלה, היה משתגע מרוב יראה ואהבה, מלראות אותם אוכלים, לראות אותם שותים ומתעסקים, והדברים עתיקין.

כדברי המסילת ישרים (פכ"ו) שמיטיב להסביר את העבודה הזאת של החסידים, ואפשר לומר שמי שלא ראה צדיקים מימיו, או מי שלא קרא על צדיקי אמת תלמידי הבעש"ט, יקרא את דברי המסילת ישרים ולא יבין מה כתוב כאן. הוא יכול רק לתאר בערך, כלשון הגמרא (עירובין כב:) אסברה במה דומי ליה, אבל הוא לא יבין באמת. וכך הוא לשון הרמח"ל: והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו, אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות ענייני קדושה ממש, וסימנך אכילת קדשים שהיא עצמה מצות עשה, ואמרו זכרונם לברכה (פסחים נג: ועוד) כהנים אוכלים

ובעלים מתכפרים... כללו של דבר, ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלקיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהשתמשו מדברים גשמיים.

עוד הוא כותב שם:

ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו קבועים תמיד בגדולתו יתברך, ורוממותו וקדושתו, עד שימצא כאילו הוא מתחבר למלאכים העליונים ממש ועדהו בעולם הזה.

הקב"ה נתן רשות לנשמת הבעש"ט לרדת לעולם יחד עם כל הצדיקים הקדושים, עד שקם עם שלם של צדיקים הצופים במרכבה. 'צופים במרכבה' הכוונה, שאדם יכול לשבת בעולם הזה בבית שלו, אבל בעצם הוא נמצא בשמים, מטייל בין המלאכים ומתקשר עמם, זה היה עם שלם, גדודים גדודים של צדיקי עולם שהיו צופים במרכבה, עובדים את ה' עם המלאכים, וממילא המעשים הגשמיים שלהם, היה בהם קדושה הרבה יותר מהמעשים הרוחניים שלנו. אמרו על הרבי ר' אלימלך, שגופו היה קדוש הרבה יותר מנשמה של אחרים.

וההילולא שאנחנו עושים כאן היום, זה לא הילולא לאיש מסוים או להשתייכות קבוצתית מסוימת, ההילולא הזאת היא לאהבה ויראה, הילולא לדביקות, הילולא לאור ה' שירד בעולם, הילולא לאפשרות שלנו ללכת אל הקודש הזה. לתת תהילה לה' על האור הזה שהוא הוריד בעולם ושיש לנו רשות לגעת באור הזה.

ההילולא הזאת זה 'גדולה שמושה של תורה יותר מלימודה', שאנחנו יכולים לעשות את ה'שמושה' הזה בחיים שלנו, ללכת אל הבעש"ט והמגיד, לא לאוקראינה... אלא לספרים הקדושים! ללכת למה שהם גילו בעולם, לאור שהם הביאו בעולם הזה. אדם יכול להיות כאן בעולם, לעשות דברים גשמיים, לטפל בילדים שלו, לקנות, לעשות מלאכה, לעבוד ולהשתכר או ללמוד תורה וכל דבר אחר, ובאמת נפשו בעליונים! חסידות לימדה שכל אדם - אם הוא קצת שמור ונקי ומשתדל ללכת בדרך ה' - יכול להתהלך בעליונים ולהיות מבני היכלא דכסיפין למחזי זיו דזעיר אנפין, יהון הכא בהאי תכא דבי מלכא בגילופין.

'עדות היא לבאי עולם'

שיעור הכנה לחנוכה

שיעור לבחורים בעיה"ק ירושלים תוכב"א - תשע"ג

בבית המקדש התגלתה המציאות האלוקית בעולם

ידועים דברי חז"ל (פנמונא טא טו) בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאווה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים. משמעות הדברים כך היא, הנה כולנו יודעים וחווים כל עת וכל רגע, את מציאות העולם הזה החומרי, מציאות שמסולקת לגמרי מהרגשה של השראת השכינה. הנוכחות האלוקית אינה מורגשת כאן בעולם הזה, המציאות המורגשת בנפש היא רק המציאות החומרית, הנגלית לעיני בשר, עד שבדרך כלל אדם שחי בעולם הזה, חווה את ההיפך הגמור מהשראת השכינה, הוא מרגיש חזק את דרכי הטבע, ורואה איך הכל מתנהל בחוקי טבע קבועים וידועים מראש, ומציאות הבורא לא ניכרת ואף נעלמת בהנהגת העולם.

כך ברא הקב"ה ברצונו את העולם, כדי שיבוא האדם ובעבודתו יהפוך את המציאות, עד שתתגלה ותתאמת נוכחות ה' בבהירות מוחלטת כל כך, בתחתונים כמו בעליונים. והקב"ה נתן לאדם את הכלים לזה, ופתח לו שערים בכל מישורי העולם הזה, בעולם, בשנה ובנפש. בשלושת שטחי מציאות העולם, הן במקום והן בזמן והן בנפשות, שהם בעצם שלושת המסלולים שהעולם הזה נוסע עליהם.

הגילוי של מציאות ה' בבחינת מקום, הוא בבית המקדש. שהמכוון במצות בנין בית הבחירה הוא, שבתוך העולם החומרי, יהיה מקום שבו מתגלית מציאות הבורא באופן גלוי ומורגש. מקום שהאור האלוקי מתגלה בו כמות שהוא, שם לא מגיע ההסתר החומרי שמרחיק אותנו ומסתיר את תוככי הלב מהמציאות האלוקית.

ובאמת כל מי שהיה בא בבית המקדש נוכח היה לראות שאכן יש ה' במקום הזה. שלוש פעמים בשנה עלה כלל ישראל לבית המקדש כמצוות ה' (שמות כג, יז), וגם בכל עת מצוא, כשיהודי היה רוצה להתקרב אל ה', היה בא לבית המקדש, מביא קרבן, משתחוה לה' ומתקרב, ושוב היה משיג בחושי הנשמה שלו, את המציאות המוחלטת ש'אין עוד מלבדו'.

ההכרה היתה כל כך ברורה, עד שכל מי שבא לשם, חווה את המציאות האלוקית בנפשו, כאילו הוא נמצא מחוץ לגדרי העולם, והעולם הזה שמצד עצמו מעלים כל כך על אור ה', היה מקבל פנים חדשות.

🕋 מבית המקדש יוצאת הארה לעולם כולו 🕋

בתיאור בנין בית המקדש ע"י שלמה המלך, כתוב (מלכים א' ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים, וביארו חז"ל (מנחות פו:) שבשונה מחלונות שאדם עושה בביתו, שמטרתם להכניס אור הביתה, היו חלונות בית המקדש הולכים ומתרחבים כלפי חוץ, כדי להראות שבית המקדש אינו צריך אור גשמי שיאיר בתוכו, אדרבה האור של בית המקדש יוצא החוצה ומאיר לכל העולם.

מהו האור של בית המקדש שיוצא ומאיר לכל העולם? חז"ל אומרים (שם פה:) למה נקראת המנורה עדות כדכתיב (ויקרא כז, ג) מחוץ לפרוכת העדות, שעדות היא לבאי עולם ששכינה שורה בישראל. ויש להתבונן בגמרא הזאת, מה המשמעות של העדות הזאת, ולמי היא מיועדת, הרי כמעט אין מי שרואה את הנרות הללו, אפילו הכהנים שמסתובבים בבית המקדש אסורים מן התורה להיכנס שלא בשעת העבודה, אם כן, איזה מין עדות זו?

אלא ודאי לא הכוונה לאור הגשמי של המנורה, אלא על ההארה הרוחנית מנורת המנורה שבבית המקדש. כי אף שהמנורה היא אמנם כלי גשמי והשמן הינו שמן גשמי, אבל כתוצאה מהדלקת המנורה, שנעשתה ע"י הכהן בכוונות ויחודים, יצאה הארה לכל העולם. גם בנין בית המקדש וגם מעשה המנורה ואפילו עשיית השמן נעשו בתכלית מכוונת לענין האלוקי.

גם היום ידוע ליודעים כוונות האריז"ל מה צריך לכוון ביציקת השמן, ומה לכוון בהעמדת המנורה על מקומה, ומה לייחד בשעת הכנת הפתילה, והעבודה

בבית המקדש היתה כולה בסודות עליונים, במקום הנבחר שהקב"ה קבע להתגלות ע"י המעשים העליונים שנעשו שם, ושם במקום הזה, היתה ההארה הרוחנית מורגשת לכל מי שנכנס, שהיה חש את המציאות האלוקית כמות שהיא.

בבית המקדש התקיימה הכוונה העליונה שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, כל יהודי שנכנס במחיצת בית המקדש, הלכו המסכים החומריים שלו והתבטלו, וכמה שהוא נכנס פנימה יותר ויותר, לפני ולפנים, המציאות החומרית שלו הלכה ופחתה, עד שהוא נהיה קדוש בקדושת אלויו.

❦ מציאות החטא יוצרת חושך המסתיר את המציאות האלוקית ❦

חז"ל מלמדים אותנו (נמד"ר כ"א, ב"א) מעולם לא לן אדם בירושלים ועבירה בידו. כי חטא יוצר מחיצה, כמש"כ (ישעיה נ"ג, ב) כי אם עוונותיכם היו מבדילים בינכם לבין אלקיכם, כאשר יש לאדם אפילו עוון קל, כל אחד לפי דרגת נשמתו, כמידת העוון הוא פחות מחשיב את ה' ופחות יודע מה'.

הזכרנו כבר כמה פעמים מאמר נפלא מאד, מה זה שאדם הראשון התחבא אחר החטא, וכי טיפש היה לחשוב שאפשר להתחבא מהקב"ה? בוודאי הוא ידע גם ידע שאי אפשר להסתתר מהקב"ה, אלא שכתולדה מהחטא נעשתה אצלו מציאות שלמרות שהוא יודע שאי אפשר להסתתר הוא מסתתר; למה אתה מתחבא? זה החטא! החטא גרם לו שלמרות שהוא יודע שאי אפשר להסתתר, הוא מתחבא, זה פעולה שהחטא פועל בנפש.

כך זה אצלינו, אנחנו לא מרגישים את ה' בתוקף רב, כמו שצריך להרגיש על דרך 'והנה ה' ניצב עליו ומלוא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי' (שון המי"א פמ"ב), אדם חושב 'שויתי ה' לנגדי תמיד' ולא מרגיש זאת עד כדי ביטול החושים, הכל זה מחמת החטא שיש לנו והחושך שיש בעולם. המדובר לאו דווקא מחטא שלי או שלך, שחטאת אתמול או שלשום, או שאבא וסבא שלך חטאו, אלא עצם זה שיש בעולם חטאים, המציאות הזאת יוצרת חושך. בבית המקדש המציאות הזאת הייתה נקיה, כמו שהזכרנו 'מעולם לא לן אדם בירושלים ועבירה בידו'.

קדושת בית המקדש פעלה בנפשות

בבית המקדש בקודש הקדשים, היה נפגש הלמעלה מן המקום עם המקום, כמו שאמרו חז"ל (מגילה ב) מקום ארון אינו מן המידה. שם במקום קודש הקדשים היה הכהן גדול נכנס אחת בשנה ביום הכיפורים, והתורה מצווה (ויקרא טו, יז) וכל אדם לא יהיה באוהל מועד כבואו לכפר בקודש עד צאתו, ובירושלמי (יומא פ"ה ה"ג) מבאר שגם לגבי הכהן גדול נאמר פסוק זה, אלא שבשעה שנכנס הכהן לקודש הקדשים הוא בגדר מלאך ולא בגדר אדם כלל.

זאת אומרת, שבבית המקדש הייתה מציאות עליונה כזאת, שאנחנו אומללים שצריכים עכשיו לדבר על זה מבחוץ, לנסות להסביר מה זה... אם קצת היינו יודעים מה זה, היינו מתעלפים רק מלדבר על זה...

יהודי היה בא לבית המקדש, הלב שלו היה מתחיל לדפוק... געגועים... הוא היה מתחיל מיד לבכות, רגשות עזים של 'מתי אבוא ואראה פני אלקים' היו נובעים מעומק נפשו, הוא היה חווה ומרגיש את זה.

במקביל לבית המקדש, בנפש האדם גם קיים הדבר הזה, הנשמה צריכה להרגיש את ההרגשה הזאת, אם בזמן קדוש כמו ביום כיפור או בכל זמן מהזמנים הנפלאים. כמובן שיש שינויים מזמן לזמן, גם בבית המקדש היו שינויים בגילוי ההארות, בשבת היה אור כזה, ביו"ט היה אור אחר, בשעת הקרבת התמיד היה בחינה אחרת, וכך גם בנשמת איש ישראל, המקור של דירה בתחתונים הוא ביהמ"ק וזה משפיע על נפשות ישראל.

בזמן שביהמ"ק היה קיים, כאשר הכהנים עשו את העבודה, כהנים בעבודתם לוויים בדוכנם וישראל במעמדם, השפיעה העבודה הזאת על כל כלל ישראל, וכל עם ישראל שנתנו מחצית השקל כולם היה להם שייכות לבית המקדש והם הרגישו בנפשם את השייכות הזאת והחיבור של הדירה בתחתונים של האור האלוקי, שמתגלה בבית המקדש.

היום אנחנו גם יכולים להרגיש מעין זה, כאשר אדם בא אצל צדיק, או כאשר הוא לומד כמה וכמה שעות ברציפות, או כאשר הוא מתגבר בתוקף על היצר הרע, פתאום הוא מרגיש כזה הרגשה של 'קול דודי דופק', הרגשה של רוחניות וקדושה, הוא רוצה להיות טוב, נמאס לו מהבלי עולם-הזה. כל אחד

לפי גודל המעשים ולפי עומקם, כך הוא מרגיש יותר ויותר את הקדושה הרוחנית העליונה הזאת.

כמוכן שבבית המקדש הקדושה הזאת הייתה שלא בערך כלל וכלל, ומרוב גודל הגילויים בבית המקדש, הייתה העיר ירושלים ‘משוש כל הארץ’ ותמיד הייתה בה שמחה שלא כדרך הטבע. עד כדי כך, שחז”ל אומרים (שמו”ר נג ט) שבירושלים אסור היה לחשב חשבונות, לכך חוץ לירושלים הייתה כיפה של חשבונות, וכל מי שיש לו חשבון נפנה לשם. מפרשי המדרש אומרים שלא רק חשבונות של ממון הגורמים דאגה גשמית, אלא אפילו חשבון רוחני, גם לא היו מחשבים בירושלים; אתה צריך לערוך חשבון הנפש? לך החוצה! ירושלים זה רק אור ושמחה! גדלות המוחין, שאדם מרגיש עונג כל יתואר, שהנפש שלו פתוחה והוא רק רוצה ‘מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ’, לעצמו הוא לא צריך כלום.

מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל

חז”ל אומרים במדרש (צ”ד ג ד) וחושך על פני תהום, זה מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל, שהיו אומרים כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. זאת אומרת שכבר בשורשים, הקב”ה ברא את הבריאה באופן כזה שהגילוי האלוקי לא יבטל את כח הבחירה, ולמרות הגילוי של בית המקדש, ע”י שיש כח שמתעצם כנגדו הבחירה עדיין חופשית.

כתוב (צדלש”ט כה, כג) ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר, ופירש”י כשזה קם זה נופל, לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, הקב”ה חקק כבר בשורשי הבריאה, שיהיו כוחות שיפריעו לגילוי האלוקי, אך הכל תלוי בכלל ישראל, אם עם ישראל מתחזק והולך, על דרך משל: אם יש מאה אחוז אנרגיה בצד הקדושה, הצד שכנגד חסר כח לחלוטין, אבל אם הקדשת לצד הקדושה שישים אחוז אנרגיה, אז הארבעים הנוספים הולכים לצד של עשו וכן הלאה והלאה.

עכ”פ בשורשי הבריאה יש כח להפריע לגילוי האלוקי הזה, וזה לא רק כח אלא כח עם שורשים עליונים, כלומר שהקב”ה ברא מציאות רוחנית שכאשר

עם ישראל נחלש אז הם מתחזקים, ואז יש בהחלט כח לבחינת יון להתגבר כשעם ישראל נחלש.

ואכן מובא בב"ח (או"ח סו"ס מ"ט), שעם ישראל בימים ההם התרשלו בעבודת ה', ע"כ הייתה הגזירה לבטל מהם עבודה. ואין הכוונה שלא הקריבו קרבנות, ולא שלא עשו כל מה שצריך, 'התרשלו בעבודה' הכוונה לחסרון בהכרת המוחלטות של עבודת ה', האור והתוקף של ההכרה בזה. כמו שיש לפעמים שאדם קם בבוקר והוא רוצה מאד לעבוד את ה', הוא מחליט לעצמו: היום אעבוד את ה'! אלמד בכל הכח! אכיר את מי שאמר והיה העולם! והוא מכניס את כל החושים שלו לעבודה הזאת. ויש שהוא חלוש אצל עצמו, הוא אומר: בסדר, לאט לאט, אעשה כמה שאני יכול וה' יעזור... ויחננו ברפידים' כזה...

ע"י החולשה בעבודה של ישראל, הלכו היוונים והתחזקו, עד שהצליחו להפריע את העבודה, ולקלקל את האור האלוקי המתגלה בעולם, שטימאו כל השמנים, וחללו את קדושת המקדש, כמ"ש כ' בנביא (יחזקאל ז, כג) ובאו בה פריצים וחללוה.

חלק ה' עמו

הייחודיות של עם ישראל, העם הנבחר, שיש לו נשמה, חלק אלוך ממעל. מה היא המציאות שנקראת נשמה? ננסה לפרוט את זה לדברים פשוטים, שכל אחד יוכל להבין. יהודי יש בו מציאות אלוקית שנמצאת בתוכו, כאשר המציאות הזאת בהתעוררות או בהארה אז האדם עם כל כולו מרגיש רצון ותשוקה מאד עמוקה לעזוב את כל עניני החומר, ולדבוק בחי החיים, היות והנשמה שלו מאירה, אז הוא - הגוף שלו, העצמות, הגידים והחיות כולה, מתבטלים אל כח הנשמה. הוא מרגיש בכל עוז רצון שתתגלה בו מציאות ה', הוא לא רוצה שום דבר אחר.

כמו שיש בית מנורה ויש מנורה, בית מנורה זה פלסטיק או מתכת בלי שום אור, אבל כששמים שם מנורה פתאום הכל מאיר. כך באישי ישראל, הנשמה זה משהו רוחני, אבל כשזה מאיר בתוך גוף, הגוף בטל אל מציאות הנשמה, והוא לא משתוקק לשום דבר אחר אלא לגילוי הזה שיתרחש בו, הוא כאילו רץ אל

‘עדות היא לבאי עולם’

כט

המציאות הזאת שה’ יתגלה בו, הוא רוצה את ה’, והוא אומר: אוי! ה’ נמצא בתוכי! הוא מרגיש וחווה זאת.

בבית המקדש כל אחד הרגיש זאת לפי דרגתו, הנביאים היו משתגעים ונופלים על פניהם, התנאים הקדושים היו משחקים ומפזזים שם לילות שלמים בשמחת בית השואבה, וכל העם היו עומדים ורואים, אף אחד לא היה עיף או רעב, כולם התבטלו ממציאותם הטבעית מרוב מתיקות.

אדם שהקדושה מתגלית בו, כל כולו מתבטל למציאות הזאת, אדם שיש לו רק דרגת נפש או רוח, אצלו זה פחות יתגלה, אבל אדם שזכה לנשמה, אז הוא רואה את האלוקות כמעט במוחש, כמסופר על בעל התניא זי"ע שבסוף ימיו אמר לנכדו שהוא אינו רואה את הקורה, אלא את החיות האלוקית שמחייה אותה, כהנה וכהנה סיפורים על גדולי ישראל הצדיקים, שהם ראו דברים אחרים.

רבי גד'ל אייזנר זצ"ל סיפר פעם בישיבה, בשם ר' רפאל המשמש בקודש של הרה"ק מצאנז זי"ע, שתיאר איך הצאנזער רב, היה לעיתים משנה לשונו בכוונה, וכמה פעמים שמע אותו אומר ב'רבון העולמים' קודם סעודת ליל שבת 'כי הדלקתי מיטתי והצעתי נרותי' ור' רפאל מעולם לא הבין מה הענין בזה. עד היום שהצאנזער רב נסתלק לבית עולמו, שנפטר מתוך יחודים כאלה, עד שראו בחוש שהוא כולו בוער כאש להבה קודם הסתלקותו, אז הבין המשמש מה הפירוש 'הדלקתי מיטתי'...

כך מסופר על כמה צדיקים שנפטרו באמצע התפילה בכלות נפשם אל ה'. כלות הנפש, זה כאשר הנשמה של אדם מתגברת מאד מאד, והוא צדיק ויש לו בהירות מאד גדולה, הוא רואה את מציאות ה' מאד חזק, ואזי האהבה שלו והתשוקה שלו אל מקורו כל כך חזקים, הוא קצת מגזים בתשוקה, ונשמתו פורחת לה ועולה למעלה אל שורשה.

מובא בגמרא (ברכות סג) בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, היו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. הפירוש הפשוט הוא שאמר להם שכל ימיו מצפה היה לרגע

הזה, אבל ישנו פירוש נפלא מהרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע (לקו"מ ח"א ק"ג), וכיו"ב כבר כתוב בתשובות הרשב"א, שתלמידיו שאלוהו איך הוא מסוגל לסבול ייסורים כאלה, אמר להם, כל ימי קבלתי על עצמי מסירות נפש במחשבה, והייתי מדמה במחשבתי איך שסורקים את גופי במסרקות של ברזל, אם כן כבר חוויתי זאת במחשבתי ועכשיו שבא בפועל לא אקיימנה.

מה נחמד הדבר שרבי נחמן, מוצא לנכון לציין בסוף דבריו שבעת שמרגיש שקרוב שתצא נפשו, יתרחק ממחשבות אלו, כדי שלא ימות בלא עתו חס ושלום... מי שזה נוגע לו שיידע, אם הוא מרגיש שזה קורה לו שיעצור... והלוואי ונזכה.

על כל פנים, ליהודי יש חלק אלוך ממעל, ולכן יהודי יכול לדעת מה זה בית המקדש, אבל גוי, אינו מסוגל להבין. מי שיסתכל בספר הקדוש 'דברי חיים' לחנוכה, יראה איך בכמה וכמה קטעים הוא מכנה את אריסטו בשם 'החכם היווני הטמא' הוא וכל חכמי יון שעיימו, טח מראות עיניהם, אינם מבינים שיהודי שונה מהם, יש לו נשמה.

היוונים אכן היו האומה הכי חכמה בחכמה אנושית, האוניברסיטאות וכל המדע של העולם הזה היו גדולים ועצומים, אולם נשמה אין להם. והטעות שלהם, שהם ניסו להבין עם השכל את הנשמה. מי שאין לו נשמה, זה כמו שתגיד: אולי אבריג בכף ידי מנורה וזה יידלק... אין לך את זה... בקיר עובר זרם לכן זה דולק, אצלך אין זרם זה לא דולק! והם ניסו עם השכל להבין מהות של נשמה.

אריסטו אמר שאין דבר כזה נבואה, כי הוא היה בעיניו חכם הכי גדול בעולם, ואולי באמת היה החכם הגדול ביותר, וטען שאם הוא לא נביא איך יתכן שיש מישהו נביא! ועל זה אומר הדברי חיים - הצאנזער רב הקדוש: שוטה! אתה אינך חכם, אתה שוטה! אין לך נשמה! לכן אינך יכול להתנבא.

טמאז כל השמנים שבהיכל

על היוונים נאמר (נראשית ט, כו) יפת אלקים ליפת, שהיו יפים בחכמתם, ולא יכלו לסבול את העניין שעם ישראל אומר שיש לו נשמה, כי הם לא הבינו מה זה נשמה, מאחר ולהם אין את זה. לכן טמאז את כל השמנים, שנכנסו לבית המקדש

וניסו לעקור את כל הקדושה של עם ישראל בכח, כי אמרו: אין דבר כזה, זה לא יכול להיות, לכן הם טמאו הכל, כביכול הם הכריחו את המציאות החומרית שתתפשט בבית המקדש, והגילוי יסתלק.

בדרך כלל מלחמה היא על שטח, או שלטון, או כסף וכדומה, היוונים לא רצו שום דבר, לא רצו שטחים, לא שלטון ולא כסף, המלחמה הייתה 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל' (צ"ר ג, ד), מה הפירוש שאין לכם 'חלק' באלוקי ישראל? אלא שהוא על דרך ששמעתי בשם הג"ר משה שפירא זצ"ל, על הדין של הרואה מלך ישראל מברך 'ברוך שחלק מכבודו ליראיו', והרואה מלך מאומות העולם מברך 'ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם' ומה נשתנה זה מזה? וביארו שעם ישראל יש בהם חלק אלוך ממעל, לפיכך מברכים 'שחלק מכבודו', אבל מלך מאומות העולם, ה' נתן לו מלכות אבל זה לא 'חלק' לא שייך אצלו 'כי חלק ה' עמו'. וזה מה שרצו היוונים: כתבו לכם על קרן השור, שאין לכם חלק באלוקי ישראל, דהיינו, שהנשמה שסיפרתם על מציאותה, אין דבר כזה! ...!

מלכות יון מתעצמת עוד ועוד, והם גוזרים על שבת חודש ומילה, שזה המציאות הפנימית של עם ישראל. מילה כמובן זה הסמל של ההבדלה בין ישראל לעמים, חודש זה העניין של קדושת הזמן ע"י עם ישראל, ושבת זה אמונת החידוש, ואות בין הקב"ה ובין בני ישראל, ועוד גזרו על לימוד התורה, ומציאות עם ישראל הולכת ונעלמת מהעולם.

כתוב ברמב"ם (הל' מגילה ומנוכה פ"ג ה"ה) 'וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול', המצוקה הייתה קשה מאד, רוב העם נטה אחרי היוונים, והעניין של 'נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' כאילו הולך ונחלש.

אשר הערו למוות נפשם

נגלה עוד נדבך. לפי המח של יון, העולם הזה זה העניין. אין מציאות שאדם יעשה פעולה מעבר לעולם הזה, למה שיעשה פעולה כזאת? מציאות של מסירות נפש, זה יון אינם יכולים להשיג. כאשר בא יהודי ומוסר את נפשו, הוא אומר איני רוצה בחיים החומריים האלה! אין לי מה לעשות עם זה! או שיהיה

לי אלוקות או... עם גוף לבד אין לי מה לעשות! ההכרה והבהירות הללו הם מכה עזה ביון, זה אנטייתזה (-סתירה לשיטתם) ליון.

עפ"י דרך הטבע אין סיכוי ללחום ביון, הם היו אלפים ורבבות מלומדי מלחמה, כמתואר בספר יוסיפון. ואעפ"כ קמו חשמונאי ובניו, ומגודל הכרתם לא הסכימו בנפשם למציאות כזאת של כיסוי על האור האלוקי, למציאות של טומאה בעולם, ומתוך כך הגיעו להבנה ולהרגשה שאין דבר כזה, אין משמעות לחיים כאלה, ואז הכריזו מעומק נפשם שהם מוכנים למות ולא לחיות חיים כאלה, ויצאו בכח לנצח ולפרוץ את המציאות של יון. אז בא שליח המלך לעירם מודיעין, וציווה עליהם להעלות דבר אחר על המזבח, הם מיאנו בתוקף, והחלו לצעוק: חרב לה! מי לה! אלי! ואז הצטרפו אליהם עוד מישראל עד שהכריעו וניצחו את מלכות יון.

זאת אומרת שהמסירות נפש, היא זאת שמאבדת את כוחה של יון. מסירות נפש מבטאת שאנחנו עניין של נשמה ולא של גוף. ההסכמה הזאת להשליך נפשינו מנגד למול האמת, זה מבטל את מלכות יון. כמו שיש בגשמיות חומרים כימיים שמבטלים הרכבה של חומר אחר עד שהוא פשוט נעלם, כך המציאות של יון פשוט לא קיימת בפני מסירות נפש, המסירות נפש מולידה ביטול של יון, כי יון זה עולם הזה, זה ההיפך מנשמה, ובלי נשמה לא שייך מסירות נפש.

החשמונאים ממשיכים שוב את קדושת השי"ת בעולם, אבל כמובן הטומאה הייתה גדולה מאד והחושך רב, לכן צריך לבוא לחטא ולטהר את בית המקדש, להחזיר שוב את המציאות האלוקית כאן למטה. כפי שמסופר בחז"ל (מדרס סג) הם באו והוציאו את האבנים הטמאות, אח"כ רצו להדליק את המנורה, שעניין המנורה הוא כמו שאמרנו קודם, העדות ששכינה שורה בישראל, ואת זה הם רוצים להדליק, את העדות הזאת! את האור של בית המקדש, אור המציאות האלוקית המתגלית בתוך העולם הזה, הם רוצים להדליק אבל אין להם שמן טהור, ואז ה' עושה להם נס והם מוצאים שמן טהור.

ידועה קושיית האחרונים (עי' פני יהושע ושפת אמת שנת כא): למה הוצרכו לשמן טהור והרי טומאה הותרה בציבור (פסחים עז. ועוד). אולם לפי האמור, הדברים פשוטים ונפלאים מאד, והרי מה עיקר העניין של הדלקת המנורה, להראות את המציאות

האלוקית של עם ישראל, את הטהרה של עם ישראל, את מציאות הנשמה של עם ישראל, ושמן טהור זה הביטוי של העניין הזה, האור האלוקי בבית המקדש עדיין קיים, והקב"ה כביכול אומר להם: למרות כל מה שהיה, ולמרות הטומאה של היוונים, אתם העניין שלי, ואני אוהב אתכם, ולא את וסימן לכך, הנה אני מראה לכם שלמרות כל הטומאה, הם לא הצליחו לטמא הכל, אתן לכם שמן והוא ידלק למעלה מדרך הטבע, כדי להראות שהעניין שלי איתכם קיים לעולם.

❦ בימים ההם בזמן הזה ❦

זה מה שקורה בחנוכה, וזה מה שמתרחש בנפשות ישראל בחנוכה. שלמרות כל הכיסויים וכל החושך, מתגלה כאן למטה האור של בית המקדש.

אם האדם מתכונן לחנוכה, מברר בתוך עצמו ומוסר את נפשו, כל אחד לפי העניין שלו, תופס את המושכות בידיים, ומחדד את החושים שלו, לוקח את עצמו בבהירות לעבודת ה', להכיר בהכרה ברורה וחזקה שהעניין שלי זה לא העולם הזה! העניין שלנו זו המציאות האלוקית! העניין שלנו זה הגילוי של הנשמה! העניין שלנו זה 'דירה בתחתונים'! המסירות נפש שאני עושה פעם בחודש, זה החודש שלי, יגיעת התורה שהצלחתי כמה פעמים להתייגע עד שהמשכתי עלי אור ה' בבהירות קודש זה החיים האמיתיים שלי, כל השאר, זה רק משמש לימים האלה! זה חנוכה.

בימים האלה של חנוכה מתגלים הדברים האלה, עד למטה למטה בתוך העולם החומרי, מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים, אבל בחנוכה מדליקים את המנורה למטה מעשרה, על פתח ביתו מבחוץ.

העבודה בימי חנוכה היא, לבסס ולהרחיב ולחקוק את הבהירות הזאת, ולשאוב מהקדושה של הדלקת הנרות, וכדאי מאד ללמוד קצת בספרים, יש שם דברים נפלאים.

כל אחד ואחד מאיתנו, ע"י ההכנה שמברר לעצמו את העניין של מסירות נפש, וע"י הכנה להדלקת הנרות, ע"י השירה שקבעום ועשאוים יום-טוב בהלל והודיה, ע"י ההלל שאומרים שמונה ימים, יכול לעלות ולהתעלות. אדם מאד מאד יכול למצוא את עצמו בתוך ההלל, הרבה קרבת אלקים והרבה השתוקקות

ותפילות. כמה וכמה אנשים ישנם שמיום-טוב קבלו כח ותוקף לכל החיים,
ומתגעגעים לגילוים הללו שמתגלים בחנוכה.

וכמה שאדם מכין את עצמו, ומביא את עצמו אל הקדושה כך הוא פועל בנפשו,
השי"ת יזכה אותנו שנזכה באמת לטעום, טעמו וראו כי טוב ה' אשרי
הגבר יחסה בו.

נקודות הפצת הגליון

ירושלים:

גאולה - 052-7611638

שמואל הנביא - 050-4107728

סנהדריה המורחבת - 054-8459096

מקור ברוך רוממה - 052-7662984

מודיעין עילית:

קרית ספר - 052-7138907

ברכפלד - 058-3252176

עפולה:

054-8443510

צפת:

053-3165270

קריית גת:

052-7632147

אלעד:

054-8402450

אשדוד:

רובע ז' - 052-7155349

ביתר עילית:

גבעה אA - 052-7637888

גבעה בB - 050-4111832

בית שמש:

הקריה החרדית - 052-7120025 (בערב)

רמת אברהם - 052-7679597

רמה ב' - 052-7130303

בני ברק:

בבית המדרש - רחוב בלוי 8

חיפה:

בביהמ"ד - רחוב יל"ג 16

052-7602631 • 058-3200731